

tot seksueel contact te dwingen' (p. 59). Elk verder woord van commentaar is er hier nodeloos aan versleten.

3. Lezen we enerzijds op p. 62 dat de hogere aangiftecijfers voor verkrachting en aanranding niet direct een effect van pornografie op de seksualiteit uitdrukken, op p. 69 vergast de auteur ons op de propositie dat 'Indien pornografie een zeer belangrijke veroorzakende factor voor gedrag zou zijn' — het gaat over crimineel seksueel gedrag — '(men dat) vermoedelijk wel in de aangiftecijfers (zou) terugvinden'.

En wat vindt men hiervan: '(...) bovendien is de consumptie van pornografie vrij algemeen. De meeste mensen zijn wel eens met pornografie in aanraking gekomen. Een omvangrijke minderheid blijkt regelmatig consument' (p. 69)?

Het wordt mij te moede, ik stop er dus mee. Hoef ik eraan toe te voegen dat de auteur de degens nog kruist met de vrouwenbeweging in zijn verdediging van het 'hangende' permissieve wetsontwerp? Het kost hem gewis niet veel moeite om die nochtans zo vermaledijde onderzoeksbevindingen in te roepen als hij het erop aanlegt de argumenten vóór de strafbaarstelling van pornografie te ontzenuwen. En tegen de strafbaarstelling laat hij dan pleiten: de bescherming van de vrijheid, de vrees dat er een kwalijk riekende zwarte markt zou kunnen ontstaan, en ... de overbelasting van het justitieel apparaat.

Het is spijtig. De auteur heeft met zijn boek de wetgever geen dienst bewezen. En de sociale wetenschap? Ze verdiende beter.

L. Vandekerckhove

Raas, K., Het rechtvaardigheidsconcept van John Rawls. Een verkenning in de constructivistische etisch-politieke wijsbegeerte, Antwerpen, Kluwer, 1984.

Deze studie wijkt af van de talloze publikaties over Rawls doordat zij zich niet zo zeer bezighoudt met de detailproblemen opgeworpen door Rawls' theorie (vooral dan die rond het verschilbeginsel) maar integendeel de theorie als geheel, de globale constructivistische benadering van het probleem van de rechtvaardigheid ondervraagt. Dit is o.i. de enige filosofisch echt interessante benadering omdat zij toelaat door te stoten tot de veronderstellingen van het werk dit vele critici stilzwijgend voorbijgaan; een situatie die aanleiding heeft gegeven tot talloze misverstanden. Op geen enkel ogenblik mag een filosoof immers uit het oog verliezen waar het in de sociale rechtvaardigheid om gaat en wat filosofisch nadenken over dit probleem betekent. Alleen een dergelijke reflectie laat toe het werk van Rawls te analyseren vanuit en te situeren binnen de globale politiek-sociale problematiek en maakt een confrontatie mogelijk met andere probleemstellingen rond rechtvaardigheid. Vooral deze laatste confrontatie maakt een belangrijk gedeelte van deze studie uit.

Na in een inleiding Rawls' theorie gesitueerd te hebben binnen de westerse traditie, wordt, in een eerste deel, ingegaan op de substantiële aspecten van Rawls' theorie. Daarbij wordt aandacht besteed aan de noties 'basisstructuur van de maatschappij' en 'circumstances of justice'. Dit leidt resp. tot een confrontatie met Nozick en Marx. In datzelfde eerste deel wordt verder aandacht besteed aan Rawls' benadering van de menselijke natuur, waarbij vooral de priori-

teit van het terechte op het goede wordt in het licht gesteld evenals de combinatie van een economisch met een Aristotelisch mensbeeld. Het tweede deel behandelt de problemen opgeroepen door Rawls' methode van rechtvaardiging van zijn substantiële theorie. Uiteraard drong zich hier als situering een discussie van het contract-denken op. Vervolgens wordt Rawls' opvatting van de 'original position' onderzocht en wordt ingegaan op het zgn. Kantianisme van Rawls. Dit laatste punt heeft vele lezers van Rawls beziggehouden en lijkt nog steeds niet voldoende opgeklaard. Uiteindelijk kon uiteraard binnen de probleemstelling rond de rechtvaardiging een confrontatie met Habermas niet uitblijven, een vergelijking van de dwangvrije communicatieve ruimte en van de 'original position'.

Een uitvoerig gedocumenteerd boek dat de kernvragen rond Rawls' theorie in een soms wat stoeve taal in het licht stelt.

A. Van de Putte

Cain, G.G., van Doorn, J.A.A., Köbben, A.J.F., Rex, J.A. en Simons, H.J., Etnische minderheden. Wetenschap en beleid, (met voorwoord van J.P. Weiland), Boom/Denis, Meppel/Antwerpen, 1985, 109 p.

(...) de waarde van wetenschappelijk onderzoek is te groot om (...) niet verder te reiken naar aanbevelingen die in concreet beleid kunnen worden vertaald', schrijft H.J. Simons op p. 106.

De uitlating vertaalt op kerntreffende wijze de werksfeer van deze Nederlandse verzamelband: *de samenhang van wetenschap en beleid* in hun opdracht voor de etnische minderheden en hun plaats in de Nederlandse samenleving.

De teksten die voor het boekje werden uitgeschreven, zijn ontstaan uit voordrachten op een congres over etnische minderheden in de Erasmus Universiteit Rotterdam ter gelegenheid van het veertiende lustrum van de universiteit.

Het is bekend dat er tot voor enkele jaren volstrekt onvoldoende inzicht bestond in de positie van etnische minderheden in de Nederlandse samenleving. Mede dank zij de met rijksoverheidsgelden gefinancierde onderzoeksinspanningen is dat nu niet meer in die mate het geval. Het minderhedenbeleid zoals dat de laatste jaren in Nederland, zowel op rijksniveau als in meerdere gemeenten, tot ontwikkeling is gekomen, draagt in beginsel thans stilaan bij tot een — bestuursrechtelijk gewenste — positieverbetering van de betrokken groepen. Doch over *de werkelijke effecten van dat beleid* is tot op heden nog maar weinig bekend.

Nu de positie van de minderheden in de Nederlandse samenleving in grote lijnen in kaart is gebracht, zal het accent bij de onderzoeksinspanningen dan ook steeds meer verschuiven in de richting van onderzoek naar de praktische mogelijkheden en inherente beperkingen, evenals naar de reeds merkbare effecten van een beleid dat gericht is op een structurele positieverbetering voor bedoelde bevolkingsgroepen.

Ook de relatie tussen de minderheden en de hen omringende samenleving zal, nadrukkelijker dan voorheen, worden bestudeerd, zowel vanuit het perspectief van de minderheden zelf als vanuit dat van de autochtone bevolking.

Een en ander is niet zonder weerslag gebleven op de opzet van voorliggende